

LIZAC (44) *vb impf*

inf lizać (11). ◇ *praes 1 sg* liżę (8), [lizam]. ◇ *3 sg* liże (4). ◇ *3 pl* liżą (3). ◇ *praet 3 sg f* lizała (1). ◇ *3 pl m pers* lizali (1). *m an [psi]* lizali (6). *subst* lizały (1). ◇ *fut 3 pl m pers* lizać będą (2) *BudBib*, *LatHar*, będą lizać (1) *BielKron*, będą lizali (1) *KochPs*. *m an [psi]* będą lizać (1) *BielKron*. ◇ *imp 3 sg* niechaj liże (1). ◇ *con 3 sg m by* lizał (1). *f by* lizała (1). ◇ *part praes act* liżąc (1).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI* (dwa z niżej notowanych przykładów) – XVIII w,

1. *Przesuwać po czymś językiem; lingere Mącz, Calag, Calep, Cn; (de)lambere Calep, circumlambere, praelambere Calep* (39) : Ieſthli chczefz poznać ktoraby owcza miała zdechnąć na zimę/ Nabierz iagod bżowych zmieszay ie z gliną przifypawłzi foli [...]/ á nafufz gich w pieczu albo na flończu dayże owczam lizać *FalZioł* IV 2c; *Lingo*, *Liżę* też w vsćiech dzierzę aż lie rozeydzie. *Mącz* [194]b; tedy to od zarazy bydłu bárzo służy: nápal iálczurek w gárncu ná popiół/ zmiéſzay go z folą/ á ftháwiay to przed bydłem niechay bydło liże. *SienLek* 191; *Calag* 327b; *Calep* 198a, 299b, 301a, 579a, 605b, [834]b; [Liżę et lizam/ Lambo, lingo. *Volck* Kkk3].

lizać co (25): *Galienus* piſze iże niektore Kozy lizały węże/ pothym były białe y odmłodnęły *FalZioł* IV 5d; *HistAl* B, H5; Gdzie téż i psi/ przychodząc lizali wrzody iego. *MurzNT Luc* 16/21; iáko też gdy złoczyńcę ku ławie przywiążą/ nogi iego słońą wodą námáżą/ potym kozę przywiodą/ kthora rádą fol iada/ áby pięty onego złoczyńce lizała *GroicPorz* iiv; á tak wiedz/ gdzye psi lizáli krew Nábothowę/ tám będą tákież y twoię lizać. *BielKron* 85v, [84²]; *BudBib Num* 22/3, *Is* 49/23, *Mich* 7/17; *HistHel* D2v; *WujNT Luc* 16/21. *Cf lizać co komu; Zwroty*.

lizać komu [w tym: co komu (3)] (4): by mi miał pies lizać/ Z lizania iąłby zaś kąłać *BierEz* 14; *FalZioł* IV 42c; á on nieborak mnima by w łaźni był/ á iżby go bárwierz golił/ áno mu psi gębę liżą *RejZwierc* 61, 217v.

lizać po czym (1): *Stym* kot rad mieśfka wezgodzie/ kto muſie da lizać pobrodzie. *March*¹ A4.

W porównaniach (5): iáko Niedźwiadek niż vkaſi liże/ Tákież pochlebca pirwey wełnę ftrzyże. *RejZwierc* 216v; *Teras* tá zgráíá poliże wſzytko co około nas/ iáko byk liże trawę polną *BudBib Num* 22/3, *Mich* 7/17. *Cf* »łapę lizać jako niedźwiedź«.

W charakterystycznych połączeniach: lizać gębę (2), *krw* (3), *piasek*, *pięty*, *proch nog*, *rękę*, *trawę* (2), *węże*, *wrzody* (2).

Zwroty: »łapę lizać jako niedźwiedź« = cierpieć niedostatek, głód (2): *KochPieś* 14; *Látá* z fátkiem kázą fiedzieć/ *Lápe* liżąc iáko niedźwiedź. *CzahTr* H3v.

»lizać ranę« [szyk zmienny] (3): *Gdy* fczukę inſza fczuka rani, tedy go [okunia] fczuka fzuka: aby iey lizał onę ranę/ á tak gdy ią liże/ tedy lie richło zagój *FalZioł* IV 42c; *RejPos* 161.

»sol lizać« = *cierpieć niedostatek* (1): *Odpowiedział* mu [...]: *Ze* woli w Athenach fol lizać/ niżli v Kráterá przy rofkołſnym ftole fiadać. *Czym* znać dał/ że wolność chociaż vboga/ nád wſzythkie bogaczow delicye ma być przekładána *Phil* F.

»stopki lizać« = *leczyć się, wypoczywać, zajmować się sobą* (1): *Ia* nazdrowiu srednie się mam iadę dodom ze dwielecie stopki lizac *ActReg* 103.

»ziemię lizać« [na znak czolobitności] (3): *CzechRozm* 192; *Nieprzyiaciele* iego zuchwáli *Plugawą* ziemię będą lizali. *KochPs* 105; *LatHar* 399.

Przen: o rzece: podpływać blisko, moczyć, omywać [co] (1) : oštátniś od Pfkowá W mili tylko noclég miał/ gdzie Czerechá bliško Podchadzáiąc lizáá twoie štánowiško. KochJez B4.

2. Chłęptać (1) : Lambo, Loczę álbo liżę/ lepczę/ yáko psi czynią. *Mącz 183b.*

3. Całować; dissuaviari Mącz [w tym: iron. o całowaniu przedmiotow kultu (2)] (4) : Dissuavior, Lyzać/ Pocáłowác. *Mącz 90d.*

*lizać kogo, co (3): A nye czynią tego też wáśfy bożkowye nyektorzy/ ktorzy obrázy liżą? KromRozm I A3v; RejPos 341v; KlonWor ded **3.*

*W porównaniu (1): Pátrzayże ná v kłony [!] y ná owo z fercá nie całego całowanie: kiedy ieden drugiego liże iákoby niedźwiadek człowieká/ gdy iad swoy wpuścić chce martwą skórę przelizawfzy. KlonWor ded **3.*

Synonimy: 2. łęptać, łokać; 3. całować.

Formacje współrdzenne: lizać się, podlizać, polizać, przelizać, przylizać się, ulizać, wylizać, wylizać się, zlizać; oblizować, oblizować się, podlizować, podlizować się, polizować, przylizować, przylizować się, wylizować, zlizować; obelznąc się.

Cf LIZANIE, [LIŻYBOŻEK], LIŻYOBRAZEK, LIŻYŻONKA

KN, MM